וישב

א. בקשר דערמיט וואס די אחי יוסף האבן יוסף'ן פארקויפט „בעשרים כסף"[1], שטייט אין ירושלמי[2]: „לפי שמכרו בכורה של רחל בעשרים כסף יהי' כל אחד ואחד פודה את בנו בכורו בעשרים כסף (שהן חמש שקלים) . . לפי שמכרו בכורה של רחל בעשרים כסף ונפל לכל אחד ואחד מהם טבעה (שתי כסף — מחצית השקל) לפיכך יהי' כל אחד ואחד נותן שקלו טבעה".

דאס הייסט, אז צוליב דער מעשה פון מכירת יוסף זיינען אידן „נתחייב" גע־וואָרן[3] אין צוויי מיני „תשלומין" — פדיון בכור און מחצית השקל.

מפרשים[4] זיינען מסביר די שייכות ביניהם:

מחצית השקל איז „כופר נפשו"[5], וע"פ הידוע[6], אז מחמת דעם עון פון מכירת יוסף איז נגזר געווארן דער עונש הגלות לדורות. וואס דאס מיינט, אז מכירת יוסף איז אַ „חטא נמשך" וועלכער פאַר־דערט אַ כפרה לדורות — דער „כופר נפשו" פון מחצית השקל וואס אידן דארפן געבן.

און דער טעם פון פדיון הבן — „ויהרוג ה' כל בכור בארץ מצרים גו' על כן אני זובח לה' גו' וכל בכור בני אפדה"[7] — איז פארבונדן דערמיט, וואס מצד מכירת יוסף (בכורה של רחל) זיי־נען אויך די „בכורי ישראל" געווען בכלל סכנה, נאר „ה' עשה להם נס ולפיכך הוצרכו פדיון לדורות"[8].

דארף מען פארשטיין: פארוואס האט דער עון פון מכירת יוסף גורם געווען אַז אידן זאלן דערפאר זיין מחוייב אין צוויי (סוגי) תשלומין[9] — סיי פדיון הבן און סיי מחצית השקל?

ב. עוד קשה: אין ירושלמי[10] שטייען די ביידע עניני תשלום בהמשך צו פאר־שידענע טעמים אויף מחצית השקל: „לפי שחטאו במחצית היום יתנו מחצית השקל . . לפי שעברו על עשרת הדברות . . עשרה גרה (און דערנאך) . . לפי שמכרו בכורה של רחל . . פודה את בנו בכורו . . לפי שמכרו בכורה של רחל . . יהי' כאו"א נותן שקלו טבעה (מחצית השקל)".

איז לכאורה ניט מובן: ווי פאסט דאָ אריין, אין דער סוגיא פון מחצית השקל, יוסף איז אַ „חטא נמשך" וועלכער פאַר־דערט אַ כפרה לדורות — דער „כופר נפשו" פון מחצית השקל וואס אידן דארפן געבן.

---

1) פרשתנו לז, כח.

2) שקלים פ"ב סה"ג. וכ"ה בב"ר פרשתנו עה"פ (פפ"ד, יח)*. ועוד.

3) ביפה תואר שם, שמכירת יוסף היא טעם רק על ערך הפדיון, וכן על הסך של מחצית השקל (וראה פי' „הכותב" לע"י שקלים שם). אבל בנזר הקדש (הארוך) לב"ר שם הוא כבפנים.

4) נזר הקדש שם.

5) ר"פ תשא.

6) זח"ב (בתוספות) רעו, א. זהר חדש פרשתנו (כט, א). ובכ"מ. ולהעיר משבת י , ב ותוד"ה ה"ג שם.

---

*) בב"ר שם: מכרתם בנה של רחל כו' לפיכך יהי' כאו"א מפריש ערך בנו ה' סלעים. וראה רש"י, יפה תואר ופי' מהרז"ו לב"ר שם. חזקוני פרשתנו עה"פ. ובב"ר הוצאת טהעאדאר (אלבק): מפריש ה' סלעים של בן (בלי תיבת „ערך").

7) בא יג, טו.

8) ל' נזר הקדש שם.

9) ולא משמע שזוהי פלוגתא. וראה הלשון בב"ר שם: א"ר יהודה כר' (ולא ר' יהודה אומר). וראה לקמן בפנים.

10) שקלים שם. וכן בפסיקתא דר"כ פ' שקלים.

דער ענין פון „לפי שמכרו בכורה של רחל . . פודה את בנו בכורו"[11]? און נאכמער: דער ירושלמי איז מקדים דעם ענין (וועגן פדיון בכור) פאַרן ענין פון „כאו"א נותן שקלו טבעה" (מחצית השקל)[12]!

דאַרף מען זאָגן, אַז דאָס זיינען ניט קיין צוויי באַזונדערע ענינים, נאָר זיי קומען בהמשך זה לזה, ביז, אַז כדי צו פאַרשטיין ווי אַזוי מכירת יוסף איז אַ טעם אויף מחצית השקל, דאַרף מען פריער וויסן, אַז מכירת יוסף איז אַ טעם אויף פדיון הבן[13].

ג. אויך דאַרף מען פאַרשטיין:

א) בשלמא דאָס וואָס מחצית השקל איז אַן ענין פון תשלומין אויף אַ חטא חמור (מכירת יוסף) איז מובן, היות אַז אין פסוק איז מודגש אַז דאָס איז „כופר נפשו": אַבער פדיון בכור איז, לכאורה, פאַרקערט — עס איז דאָ אַן ענין של טוב וקדושה: „קדש לי כל בכור"[14] — אַ בכור האָט אין זיך אַ קדושה, און דערפאַר דאַרף מען אים פודה זיין —

טאָ ווי איז שייך, אַז מכירת „בכורה של רחל" זאָל בריינגען אַן ענין וואָס איז פאַרבונדן מיט „קדש לי כל בכור"[15]?

ב) בנוגע דעם טעם פון מחצית השקל — „שנפל לכל א' וא' מהם טבעה" (מחצית השקל) — שטעלן זיך מפרשים: לכאורה האָבן בלויז ניין פון די אחי יוסף זיך משתתף געווען אין דער מכירה — „בנימין לא הי' עמהן"[16], און אויך ראובן איז ניט געווען בעת המכירה (ווי דערציילט אין פסוק[17]) — שטימט דאָך ניט דער חשבון פון מחצית השקל (וואָס איז אַ צענט־חלק פון „עשרים כסף")?

און מען פאַרענטפערט בשני אופנים:

(א) אויך ראובן ווערט אַריינגערעכנט, וויבאַלד „אע"ג דראובן לא הי' אז עמהם מ"מ הניחו חלקו, כי חשבו שלא יחלוק על מעשיהם"[18] [ובפרט לויט ווי עס שטייט אין פרקי דר' אליעזר[19], אַז נאָך דעם ווי מ'האָט דערציילט ראובן'ס וועגן מכירת יוסף, איז „שמע ראובן . . ושתק"[20]; (ב) יוסף אליין ווערט גע־

11) ובפרט שבתנחומא תשא (י) לא הובא הענין דפדיון בכור. ולהעיר שבתנחומא באבער שם (ז) — וכן בילה"ש שם (מתנחומא) — הובא רק הענין דפדיון בכור, ולא דמחצית השקל דבי' עסקינן!

12) שמזה מובן שדוחק לתרץ (כמ"ש ביפה מראה לירושלמי שם. הכותב ועץ יוסף לע"ע שם) שמובא דרש זה רק אגב גרירא, כי א"כ הרי"ל להקדים הענין דמחצית השקל ואח"כ להביא (דרך אגב) הענין דפדיון בכור.

13) ע"פ המבואר בפנים יש לבאר טעם סמיכות מס' שקלים למס' פסחים, ובסדר זה דוקא* — כי מס' פסחים (יציאת מצרים) הו"ע פדיון בכור (בני בכורי ישראל), וסיום וחותם המס' הוא בענין דפדיון הבן**; ושני הענינים — פדיון הבן ומחצית השקל — סיבתם אחת: מכירת יוסף. וסדרן: מקודם פסחים — פדיון בכור, ואח"כ שקלים — מחצית השקל (כסדר הטעמים שבירושלמי), כבפנים.

*) משא"כ לפי טעם הרמב"ם (בהקדמתו לפיה"מ) והתוי"ט (ריש מס' שקלים) — ראה הדרן (הא') על מס' פסחים שנדפס בהגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים (קה"ת).

**) ראה גם הדרן הב' שנדפס בהגש"פ הנ"ל ס"ז (לקוש"ת ח"א ע' 48).

14) בא יג, ב.

15) כי אף שלפועל ניצולו באופן ניסי ולכן קנויים לה' — מ"מ, מכיון שזה גופא שהוצרכו להנס הוא מפני ענין בלתי רצוי (מכירת יוסף), אינו מובן למה תגרום הצלה זו לעילוי גדול יותר מאילו לא נמכר יוסף.

16) ל' קרבן העדה לירושלמי שם.

17) פרשתנו לז, כט ובפרש"י.

18) יפה תואר ופי' מהרז"ח לב"ר שם.

19) פל"ח [בהוצאה עם פי' הרד"ל נשמטו תיבות אלו] — הובא בפי' מהרז"ח שם. ועד"ז הוא בתנחומא פרשתנו ב (הובא בנזר הקדש שם).

20) בפדר"א שם לפנ"ז „וכל אחד ואחד נטל שני כספים", ומשמע לכאורה שגם ראובן נטל השני

רעכנט ווי ער וואלט האבן א חלק במכירתו, ווייל ער איז געווען דער „גורם (צו דער מכירה) ע״י הקנאה שבתחלה״[21].

עס איז אבער ניט גלאטיק: יעדער ענין אין תורה איז מדויק בתכלית. ווי־באלד אז די מכירה בפועל איז דורכגעפירט געווארן בלויז דורך ניין פון די אחי יוסף — היפך רצונם של ראובן ו(מכ״ש של) יוסף — פארוואס זאל מען די שייכות רחוקה הנ״ל פון ראובן אדער יוסף צו דער מכירה פאררעכענען ווי א גלייכע השתתפות מיט די אנדערע ט׳ אחים, ביז אז מען צעטיילט די עשרים כסף אויף צען גלייכע חלקים[22]?

ד. דער חילוק בפשטות צווישן די צוויי אופני „תשלום״ אויף מכירת יוסף — פדיון הבן און מחצית השקל — איז:

ביי פדיון הבן איז דער סכום התשלום לויט „ערכו״ של יוסף (פאר וויפל ער איז פארקויפט געווארן) — חמש שקלים: משא״כ ביי מחצית השקל איז דער תשלום לויטן סכום וואס יעדער פון די אחי יוסף האט „באקומען״ פון דער מכירה — מחצית השקל.

דערפון איז מובן, אז די צוויי תשלומין זיינען פארבונדן מיט צוויי באזונדערע פרטים אין מכירת יוסף: מחצית השקל איז „כופר נפש״ אויפן פגם וואס די מכירה האט געווירקט אין די שבטים (מצד זייער הנאה פון מכירת יוסף); און כנגד דעם וואס די מכירה האט „אויפגעטאן״ אין יוסף׳ן (שנמכר לעבד) — דארף מען פודה זיין בן הבכור.

ועפ״ז יש לתרץ קושיא הנ״ל — ווי אזוי האט מכירת יוסף (בכורה של רחל) גורם געווען ביי אידן דעם ענין (למעליותא) פון פדיון בכור — ווייל אע״פ אז בנוגע די שבטים איז מכירת יוסף געווען א חטא וירידה, האט עס אבער אין יוסף׳ן אליין אויפגעטאן אן עילוי וואס דריקט זיך אויס אין דעם ענין פון בכור, כדלקמן.

ה. בנוגע למכירת יוסף שטייט אין זהר[23]: „גרים קב״ה כל דא בגין לקיימא גזרה דגזר בין הבתרים״ — דער אויבערשטער האט געפירט דערצו אז די אחי יוסף זאלן אים פארקויפן, כדי עס זאל נתקיים ווערן גזירת ברית בין הבתרים אז אידן זאלן גיין אין גלות מצרים:

און דער זהר איז מבאר[24], אז דער טעם פארוואס יוסף האט געדארפט קומען קיין מצרים דורך דעם וואס זיינע ברידער זאלן אים פארקויפן,

— דלכאורה: כדי עס זאל זיך אויספירן דער ברית בין הבתרים וואלט יוסף געקענט אנקומען קיין מצרים אין אן אופן אז „יד אחיו אל תהי בו״[25] —

איז ווייל דורך דעם וואס די בני יעקב האבן שולט געווען אויף יוסף׳ן (דער־מיט וואס זיי האבן אים ארייניגעווארפן

כספים (וראה רד״ל ונזר הקדש שם). אבל בתנחומא שם הלשון: מכרוהו בכ׳ כסף לכל אחד מהם שני כסף. ובזה יש לפרש שרק הניחו לו חלקו, אבל אין מזה ראי׳ שראובן נטל חלקו בפועל. וגם בפדר״א יש לפרש מ״ש „כל אחד ואחד נטל שני כספים״ שקאי רק על ט׳ האחים (שאודותם מדובר שם).

21) תקלין חדתין לירושלמי שם. ולהעיר ממראה הפנים לירושלמי שם.

22) ולהעיר מידי משה לב״ר שם, שמחלק העשרים כסף לח׳ מהשבטים (ע״ש חשבונו).

23) פרשתנו קפד, רע״א. וראה גם סוטה יא, רע״א. רש״י פרשתנו לז, יד. — חילוקי הלשונות בין הזהר והש״ס (ורש״י) נתבארו בשיחת מוצאי ש״פ וישב תשל״ט.

24) ראה בכ״ז אור החמה (ובר״ג שהובא שם) ומקדש מלך לזהר שם.

25) ל׳ האור החמה שם.

אין בור און אים פֿאַרקויפט „כאדון המוכר את עבדו״[25]) אייִדער ער איז אַראָפּ קיין מצרים, איז ער געווארן „עבד של אחיו״[26],

און דאָס האָט באַוואַרנט, אַז וועז די בני ישראל זיינען דערנאָך אַראָפּ קיין מצרים, האָבן די מצרים ניט געהאָט קיין פולשטענדיקע שליטה אויף אידן (אזוי ווי זיי האָבן געהאָט אויף אַלע אַנדערע זייִערע עבדים, ש„לא הי׳ עבד יכול לברוח ממצרים״[27]; ואדרבה: וויבאַלד אַז די מצרים זיינען געווארן עבדי יוסף, און יוסף איז געווען „עבד בני ישראל״[25], קומט אויס, אַז „ישראל דשלטו על כלהו״.

ו. פון דעם ביאור הזהר קומט צו אַ טיפערער פֿאַרשטאַנד אין דעם ענין פון מכירת יוסף וואָס איז מודגש אין פסוק, אַז ניט קוקנדיק אויף דער ניט־גוטער כוונה וואָס די אחי יוסף האָבן דערביי געהאַט, איז אַבער לפועל אַרויסגעקומען דערפון אַ טובה — „למחי׳ שלחני גו׳ לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה״[28],

ניט נאָר איז די מכירה געווען אַ גרם וסיבה צו׳ דער תוצאה טובה פאַר אידן (דורך דעם וואָס יוסף איז דערנאָך געווארן אַ משנה למלך), נאָר די מכירה גופא האָט געגעבן דעם כח אויף „לשום לכם שארית גו׳ לפליטה גדולה״ — די גאולה פון מצרים.

קומט אויס אַז מכירת יוסף האָט אויפגעטאָן אַ דבר והיפוכו: מצד אחי יוסף, וואָס זייער כוונה (אין דער מכירה) איז געווען אַז ער זאָל ווערן אַן עבד, האָט די מכירה געפירט צו גלות מצרים: און מצד דעם וואָס „גרים קב״ה כל דא״ — מצד דעם אויבערשטנ׳ס כוונה ורצון אין דעם — האָט די מכירה (ע״י אחי יוסף) געגעבן דעם כח אויף גאולה.

און דאָס איז דער קשר צווישן מכירת „בכורה של רחל״ מיט דעם ענין פון פדיון בכור:

וויבאַלד מכירת יוסף האָט אויפגעטאָן אַז יוסף איז געווארן „קנוי״ צו (די שבטים —) מחויבים במצות (מילה וכו׳[29]) און אין ארץ הקודש קען מצרים ניט האָבן קיין שליטה אויף אים[30], און דורך דעם זיינען דערנאָך אַלע אידן געבליבן העכער פון שליטת מצרים,

איז דערפון אויך געקומען דער ענין פון „בכור״, וואָס אַ בכור איז קנוי לה׳ — „לי הוא״[31]; און דאָס אַפּגעבן „ראשית פריו . . לרשות בוראו״ דערמאָנט אַ אידן (בלשון החינוך[32]) „כי הכל שלו״ — אַלץ וואָס אַ איד פֿאַרמאָגט, באַלאַנגט צום אויבערשטן.

---

26) לשון המקדש מלך שם. ואף שהם בעצמם מכרוהו — ה״ז מוכר עבדו לנכרי ולחו״ל כר׳ דיצא לחירות (אבל) צריך גט שחרור (גטין מג, ב). ואכ״מ.

27) רש״י יתרו יח, ט.

28) ויגש מה, ה״ז.

29) ובפרט למ״ד דקיימו כל התורה ונעשית כולה בגדר נדר [ראה וירא (כא, כד) — שבועת אברהם לאבימלך. וכן „וידר יעקב נדר גו״ (ויצא כח, כ). ולדעת כמה ב״נ מצווה בנדר וכיו״ב — ראה אנציקלופדי׳ תלמודית ערך בל יחל בסופו, ש״א שפלוגתא היא בירושלמי (נזיר פ״ט ה״א), וי״א שבשבועה לדברי הכל גם נכרים בכלל יחל (וראה בארוכה משנה למלך הל׳ מלכים פ״י ה״ז (שצויין שם). ובטפרו פרשת דרכים (דרך האתרים דרוש ג) שאם האבות נענשים על אי קיום נדר, תלוי אם יצאו מכלל נח או לאו). והרי״א גם בנוגע להשבטים כל זה].

ועוד (ועיקר!): י״ל אשר נדר לה׳ (בדברים שבין אדם למקום ועד״ז — לקיים כל התורה) יש בזה גדר דעבודת השם דבודאי כשב״נ עושה מעשה מסוג זה עושה מצוה אף שלא נצטווה על מעשה זה. ואכ״מ.

30) ראה גטין מג, ב ובפוסקים שם.

31) בא יג, ב ובפרש״י.

32) מצות בכור (מצוה יח).

ז. עפ"ז וועט מען פֿאַרשטיין וואָס חז"ל זיינען מדייק בנוגע דער כפֿרה אויף מכירת יוסף, אַז אין דער מכירה האָבן זיך משתתף געווען עשרה פון די אחי יוסף [אע"פ אַז ראובן (און אוודאי יוסף) האָט ניט מסכים געווען מיט דער מכירה] —

ווייל כדי אַז מכירת יוסף זאָל קענען אין יוסף'ן אויפטאָן דעם ענין טוב — דעם עילוי פון גאולה (אַז די מצרים זאָלן ניט קענען שולט זיין אויף אים) — האָט מען געדאַרפט אַנקומען צום כח פון א ציבור (דוקא).

דורך דעם וואָס עשרה מישראל גע־פינען זיך צוזאַמען איז „שכינתא שריא"[33] — עס איז שורה אַן אור אלקי וואָס איז העכער פון וועלט (און אפילו פון מלאכים)[34], און דעריבער ווערט פון דעם נמשך דער כח צו בלייבן העכער פון מצרים, די מיצרים וגבולים פון גלות[35].

וי"ל אַז דערפֿאַר איז (ווען „גרים קב"ה כל דא") ניט מספיק אַז ניין זאָלן אים פֿאַרקויפן, נאָר עס האָט געמוזט זיין צען — א צירוף פון א צענטן (ראובן אַדער יוסף, כנ"ל).

ומהאי טעמא גופא איז בגלוי האָבן זיך אין דעם משתתף געווען נאָר ניין — ווייל ווען אַלע צען אחים וואָלטן זיך צוזאַמענגעקומען באופן גלוי, וואָלט געווען „שכינתא שריא" גלייך בגלוי — עס וואָלט מלכתחילה ניט געקומען אַז לעבד נמכר[36].

כדי אַז יוסף זאָל פֿאַרקויפט ווערן אַלס עבד, (לפחות) בגילוי ובחיצו־ניות[37], איז די השתתפות בגלוי געווען נאָר פון ניין אחים: אַבער מאידך גיסא, וויבאַלד אַז בהעלם איז געווען די השתתפות פון צען, האָט דאָס אויפ־געטאָן אַז בפנימיות ובאמיתית איז יוסף (און דורך אים — אַלע אידן) געבליבן העכער פון שליטת מצרים.

ח. עפ"ז יומתק וואָס דער „כופר נפש" אויף מכירת יוסף איז מחצית השקל, פון וועלכע מען קויפט ניט קרבנות יחיד, נאָר קרבנות ציבור:

די כפרה אויף מכירת יוסף ווערט ג'פועל'ט דורך ארויסברענגען בגלוי דעם ענין פנימי פון מכירת יוסף — דעם כח הציבור וואָס איז נמשך גע־ווארן אין דער מכירה און וואָס האָט אין דעם אריינגעגעבן דעם עילוי פון גאולה (כנ"ל) — היפך ענין העבדות וגלות.

דאָס איז אויך אייגער פון די ענינים וואָס ווערן נרמז אין דעם נאָמען מחצית השקל (ניט עשר גרה וכיו"ב) — אַ איד דערהערט אַז ער אַלס יחיד, איז בלויז אַ מחצית, אַ האַלבע זאַך, און כדי צו ווערן אַ דבר (שקל) שלם מוז ער נתאחד ווערן מיט נאָך אַ אידן[38].

---

33) סנהדרין לט, א.

34) אגה"ק סכ"ג.

35) וזהו מ"ש (ויגש מה, ח) לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים וישמני לאב לפרעה גו' — כי הכח שניתן בו ע"י מכירתו (ע"י אחיו) שלא יוכלו המצרים לשלוט בו, הוא לא מן השבטים עצמם, כ"א מצד „האלקים" — האור האלקי שנמשך על ידם.

36) תהלים קה, יז. כי אחי יוסף מצ"ע „כולהו הוו זכאין ולא חשיד (יעקב) לוז" [זהר שם. וראה לקוטי לוי"צ לשם, שהכוונה בזה שגם „אחר המעשה דמכירת יוסף לא חשד כו'", ע"ש], אלא ש„גרים קב"ה כל דא" כדי שישראל ישלטו „על כלהו", כנ"ל. ולכן, באם הי' מצב של „שכינתא שריא" בגלוי, הרי גם מה ש„גרים קב"ה" הי' בגילוי למטה ולא היתה אפשרית מכירת יוסף לעבד.

37) כהמשך (וכביאור) הכתוב, אשר מלכתחילה „נמכר יוסף (רק) עד עת בוא דברו גו'".

38) וגם האחדות דציבור מרומזת במחצית השקל שהיא עשרה גרה.

און דער געפיל פון „מחצית השקל", וואָס ברענגט צו צירוף וחיבור ואחדות ישראל ואהבת ישראל[39], איז מתקן דעם עון פון מכירת יוסף וואָס איר סיבה איז געווען היפך האהבה — „וישנאו אותו גו'"[40].

דערמיט איז פאַרשטאַנדיק וואָס אייִדער דער ירושלמי ברענגט דעם ענין אַז מכירת יוסף איז די סיבה צום תשלום פון מחצית השקל, איז ער מקדים ווי מכירת יוסף האָט גורם געווען דעם ענין פון פדיון הבן — די הקדמה אַז מכירת „בכורה של רחל" האָט אויפגעטאָן דעם ענין פון „בכור" ביי אידן, גיט א הבנה אינעם צווייטן ענין, ווי מחצית השקל (פון וואָס מ'קויפט קרבנות ציבור) איז מתקן דעם ענין פון מכירת יוסף.

ט. ווי דערמאָנט פריער (סעיף ג), זיינען פאַראַן צוויי אופנים אין דעם חשבון פון עשרה אחים (וועלכע האָבן א חלק אין מכירת יוסף) — בצירוף פון ראובן (מצד דעם וואָס „שמע . . ושתק"), אַדער בצירופו של יוסף (ווייל ער האָט גורם געווען צו דער מכירה).

וע"פ הנ"ל (סעיף ז), אַז זייער השתתפות איז געווען כדי צו אויפטאָן אַן ענין פון „ציבור" (ובמילא — גורם זיין צו „שכינתא שריא" אין דעם ענין) —

האָט מען פון די צוויי דיעות הנ"ל א הוראה נפלאה אין דעם גודל הענין פון אהבת ישראל:

פון דעם ערשטן ביאור — ראובנ'ס השתתפות אין דער מכירה — לערנט מען אָפּ, ווי מען דאַרף זיך ניט פורש זיין, און דערנאָך אויך זיך מתאחד זיין, אפילו מיט אַזעלכע וואָס זייער הנהגה איז ניט כדבעי.

ראובן האָט דאָך בפירוש ניט מסכים געווען צו דער הנהגה פון זיינע ברידער און האָט געוואָלט מציל זיין יוסף'ן און אים אומקערן לאביו: אעפ"כ האָט ער זיך לאחר המעשה ניט פורש געווען פון זיי, נאָר „שמע . . ושתק", און דערנאָך „ויקחו גו' וישלחו גו'" אַלע צוזאַמען.

איז עס א הוראה פאַר א אידן, אַז אפילו ווען עס האַנדלט זיך ווען א „רעך" וואָס איז אין דער דרגא פון „בריות בעלמא", און ער איז (לפי ראות עיני (בשר ד)הרואה) אין סוג פון „רחוקים מתורת ה' ועבודתו"[41] — דאַרף צום אַלעם ערשטן זיין די הנהגה פון „ואהבת לרעך כמוך", ניט זיך מתיאש זיין און פאַרלאָזן עם: און זוכן דעם פאָסיקן ווען צו פועל זיין אויף אים דעם „ומקרבן לתורה"[42].

יו"ד. דערנאָך קומט צו אין דעם נאָך א גרעסערער חידוש — פון דעם צווייטן ביאור: אפילו ווען עס העדט זיך ווען אייניעם וואָס האָט אים מצער געווען, ביז צו אַזא גרויסן צער ווי יוסף האָט געליטן פון זיין מכירה ע"י אחיו — דאַרף מען אויך צו אים האָבן דעם הרגש פון אהבת ישראל[43].

---

39) להעיר — עכ"פ ע"ד הצחות — מהנהוג, שבדפוסי תלמוד בבלי מדפיסים הגמרא על מס' שקלים שהוא מתלמוד ירושלמי. שיש לומר הטעם שדוקא במס' זו נהוג כן (ולא בסדר זרעים כו') — כי מס' זו ענינה אהבת ואחדות ישראל, כבפנים, ולכן מאחדים בה בבלי וירושלמי.

40) פרשתנו לז, ד.

41) תניא פרק לב.

42) אבות פ"א מי"ב.

43) ראה תניא ספי"ב.

*) כ"ה גם בדפוס ראשון של כל ש"ס בבלי (ווינציאה רפב).

און ניט נאָר אַז לאחר המעשה האָט ער ניט קיין פאַראיבל אויף אים[44], נאָר אַז אויך בשעת מעשה גופא — זאָגט די משנה[45] „והוי דן את כל האדם לכף זכות", ויתרה מזו „והוי שפל רוח בפני כל האדם", ופשיטא אַז ער אַנטלויפט ניט און פאַרלאָזט עם וכו' [ע"ד ווי יוסף ווערט געראַטעוועט ווי אייגער פון די משתתפים אין דער מכירה],

ובפרט אַז ער טראָכט זיך אַריין אין דעם ביאור פון אַלטן רבין אין תניא[46], אַז יעדער זאָל איז בהשגחה פרטית, און כאָטש דער צווייטער איז אַ בעל בחירה (און אים קומט אַן ענש אויף דעם וואָס ער האָט זיך געפירט באופן כזה), איז אָבער „על הניזק כבר נגזר מן השמים";

קומט אויס, אַז באמת איז גאָר דער ניזק שולדיק אין דעם היזק וואָס יענער האָט אים אַנגעטאָן [ע"ד ווי ביי יוסף להמפרשים הנ"ל, אַז ער איז געווען אַ גורם למכירתו],

און נאָך מער: וויבאַלד אַז כל מה דעביד רחמנא לטב עביד[47], איז אין דעם היזק פאַראַן אַ טובה פאַר אים[48] [ווי דער זהר איז מבאר בנוגע צו יוסף (כנ"ל), אַז די פעולת המכירה גופא האָט אויפגעטאָן די גאולה].

דעריבער איז ער ניט אין כעס אויפן צווייטן, ואדרבה: און דורך דעם וואָס ער פירט זיך מיט אים אין אַן אופן פון „ואהבת לרעך כמוך" איז דאָס מחליש ביז — מבטל דעם היזק.

[ע"ד הנתבאר לעיל, אַז דורך דעם וואָס יוסף איז זיך משתתף מיט די שבטים איז צו אים נמשך געווארן דער כח אויף חירות, כנ"ל].

און דורך דעם וואָס מ'וועט מרבה זיין אין אהבת ישראל, ביז איז אַן אופן פון אהבת חנם, וועט דאָס מבטל זיין די סיבת הגלות — שנאת חנם[49] — ווען במילא ותיכף בטל ווערן דער מסובב, דער גלות עצמו, ובלשון הרמב"ם[50] „ומיד הן נגאלין",

בביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחות י"ג ניסן תשל"ח, ש"פ וישב תשמ"ב)

---

44) כמו שמצינו שיוסף גמל לאחיו טובה (ראה מדרש תהלים פ, ב. זח"א רא, א"ב. תניא ספי"ב). וראה ס' חסידים סי"א.

45) אבות פ"א מי"ג. שם פ"ד מ"י. וראה תניא פ"ל.

46) אגה"ק סי' כה (קלח, ב).

47) ברכות ס, סע"ב. וצ"ע שלא הובא זה באגה"ק הנ"ל.

48) ראה לקו"ש ח"ה ע' 247 הערה 48.

49) יומא ט, ב.

50) הל' תשובה פ"ז ה"ה.